

**БЮДЖЕТ ЗА 2021 Г. И АКТУАЛИЗИРАНА ПРОГНОЗА ЗА 2022 И 2023 Г. В ПРОГРАМЕН
ФОРМАТ
ПО ФУНКЦИОНАЛНА ОБЛАСТ „ЗАЩИТА ПРАВАТА НА ГРАЖДАНИТЕ“ И БЮДЖЕТНА
ПРОГРАМА „ЗАЩИТА НА ПРАВАТА И СВОБОДИТЕ НА ГРАЖДАНИТЕ“**

НА ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

I. МИСИЯ - СЪЗДАВАНЕ НА УСЛОВИЯ ЗА ДОСТОЕН ЖИВОТ НА ВСЕКИ БЪЛГАРСКИ ГРАЖДАНИН, ЗАЩИТА НА НЕГОВИТЕ ПРАВА В ОБЩЕСТВЕНА И ИНСТИТУЦИОНАЛНА СРЕДА НА РЕСПЕКТ И УВАЖЕНИЕ КЪМ ТЯХ.

II. ОРГАНИЗАЦИОННО РАЗВИТИЕ И КАПАЦИТЕТ

Омбудсманът е застъпник на правата на хората и пазител на обществения интерес. Той е висш и независим конституционен орган, който се избира от Народното събрание. Омбудсманът в своята дейност се подчинява само на Конституцията, законите и международните договори, ратифицирани и влезли в сила за Република България. Едновременно с това неговата фигура се явява носител на гражданския контрол върху държавната и общинската администрация, що се касае до всеки един отделен случай, когато тя застрашава или нарушава правата и свободите на гражданите. От съществено значение в тази връзка са политиките, които националният обществен защитник провежда, продиктувани от нормативно определените му правомощия и принципите на добро управление.

От април 2019 г., институцията на омбудсмана е акредитирана с най-високия статут „А“ на ООН за правозащитен орган, с което получава възможността да участва и да изразява позиция в заседанията на всички комитети по правата на човека на ООН, както и в Съвета по правата на човека.

Безспорни са и функциите на омбудсмана като Национален превантивен механизъм. Неговите правомощия се отнасят за местата, където се намират лица, лишени от свобода, или където са задържани или настанени лица вследствие на акт или със съгласието на държавен орган, които места те не могат да напуснат по собствена воля, с цел защитата на такива лица от изтезание и други форми на жестоко, нечовешко или унизително отнасяне или наказание. Не на последно място следва да се открие косвената роля на националния обществен защитник в законодателния процес на страната, като същата е свързана с отправянето на предложения за промени в нормативната уредба.

III. ФУНКЦИОНАЛНА ОБЛАСТ „ЗАЩИТА ПРАВАТА НА ГРАЖДАНИТЕ“

Консултативен конституционен съвет

В основата на правните инициативи на институцията е Консултативният конституционен съвет към омбудсмана на Република България. В него са привлечени авторитетни юристи, специализирани в различни области на правото, някои от тях бивши конституционни съдии, представители на академичните среди, визионери в развитието на правото. Техните експертизи подпомагат вземането на важни решения дали жалба от гражданин или гражданска организация да бъде изпратена от омбудсмана до Конституционния съд с искане за отмяна на текст от закон поради неговата противоконституционност, дали да бъдат сезирани върховните съдилища при наличие на противоречива или неправилна съдебна практика; дали и как да се препоръча на Народното събрание обмисляне и внасяне на законопроекти.

Експертните заключения и становища на Съвета позволяват възможно най-ефективно въздействие за възстановяване на накърнени права и създаване на условия за защитата и отстояването им при упражняване на правомощията на омбудсмана в случаите, в които гражданите сигнализират институцията, като считат, че правата и свободите им са нарушени от закон в разрез с нормите на Конституцията, противоречива и неправилна съдебна практика или пропуски и противоречия в нормативната уредба.

Омбудсманът като защитник правата на човека в местата за лишаване от свобода:

Дейността на омбудсмана като Национален превантивен механизъм (НПМ) съгласно Факултативния протокол към Конвенцията на ООН против изтезанията и другите форми на жестоко, нечовешко или унизително

отнасяне или наказание гарантира постоянен мониторинг за спазване на правата на лицата, настанени в местата за лишаване от свобода.

Омбудсманът като Национален превантивен механизъм е единственият правозащитен орган със законови правомощия за проверка на институции за деца и възрастни, психиатрични болници и други. Благодарение на активната роля на НПО и направени препоръки към компетентните институции ще се ускори процесът на деинституционализация на резидентните услуги за възрастни.

С оглед продължаване на многопосочната си дейност, Националният превантивен механизъм следва да е осигурен с достатъчен финансов и човешки ресурс, каквито са и изискванията на Подкомитета по предотвратяване на изтезанията към ООН.

Омбудсманът като наблюдател на изпълнението на принудителните административни мерки по чл. 39а, ал. 1, т. 2 (връщане до страна на произход, страна на транзитно преминаване или трета страна) и т. 3 (експулсиране) от Закона за чужденците в Република България:

През 2013 г. с изменение в Закона за чужденците в Република България за омбудсмана възникна задължение за извършване на наблюдение върху налаганите спрямо чужденци принудителни административни мерки. Тази законодателна промяна беше продиктувана от изискванията на Директива 2008/115/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 2008 г. относно общите стандарти и процедури, приложими в държавите членки за връщане на незаконно пребиваващи граждани на трети страни. Съгласно чл. 8, ал. 6 от Директивата „държавите членки създават ефективна система за наблюдение на принудителното връщане“.

Наблюдението на принудителните административни мерки от страна на независима правозащитна институция, каквато е институцията на омбудсмана, гарантира в максимална степен прозрачност на процедурата и спазване на правата на връщаните лица.

Към момента обаче, администрацията на омбудсмана не извършва ефективно наблюдение на принудителното връщане поради липса предимно на човешки ресурс. В тази връзка е необходимо да се предоставят допълнителни бюджетни средства за изпълнение на тази важна дейност по мониторинг на принудителните връщания, която следва да обхване всички фази (подготвителна, фазата преди връщането, фазата по време на полет/сухопътен транспорт, фазата при пристигането), за да бъде ефективна. Освен допълнителен човешки ресурс, следва да се осигурят средства за обучение, оборудване и разходи за командироване в страната и чужбина /самолетни билети, гориво, застраховки, визи, имунизации, храна, квартирни и други/.

Омбудсманът като защитник правата на децата:

Мандатът на омбудсмана най-общо го задължава да осъществява мониторинг за интересите на децата на всички равнища в обществото и при необходимост да прави предложения за промени в политиките на публичните организации. Със Статут „А“ към задачите му се добавя и конкретното изискване да следи за изпълнението на Конвенцията на ООН за правата на детето (КПД), както и на други международни актове, към които страната ни се е присъединила и по-специално да гарантира, че националното законодателство ги отразява адекватно. В този контекст омбудсманът трябва да развива своя експертен потенциал за независимото докладване пред Комитета на ООН по правата на децата през 2021 г., което на практика е първи алтернативен доклад за институцията.

През периода, за който се прави финансовата прогноза, институцията трябва да изгради и развие редица консултативни органи – съвет по правата на детето, детски експертни групи, да адаптира редица свои документи и правила за децата, което е изрично изискване на международните органи по мониторинг. Популяризирането на правата на детето е дейност, която е вменена на омбудсмана, но за съжаление не може активно да развива.

За разширяване и укрепване на дейността е необходим допълнителен финансов и кадрови ресурс.

Омбудсманът като защитник на правата на хората с увреждания:

Освен по жалби, работата на експертите е свързана и с дейности, отнасящи се до правата на хората с увреждания. Експерти участват в Националния съвет за хора с увреждания - консултативен орган към Министерския съвет, в работни групи, сформирани по въпроси към различни институции, участие в изработване на концепции по Конвенцията на ООН за хората с увреждания (КПХУ), различни събития на организации на хора с увреждания, на които се обсъждат техните права, постижения, успехи и проблеми, експертиза на работоспособността, семейни помощи за деца с увреждания, срещи с представители на НПО и по-големи групи хора с увреждания - родители на деца с увреждания, кръгли маси, участия в предавания по медиите на които се обсъждат актуални въпроси по техните права .

От месец юли 2019 г. функционира Съвета за наблюдение, създаден в изпълнение на изискванията на чл. 33,

ал. 2 от Конвенцията за правата на хората с увреждания и новия Закон за хората с увреждания. Понастоящем омбудсманът администрира дейността на Съвета за наблюдение като конкретните организационни дейности се извършват от само от двама експерти, твърде ограничен състав за значителната предстояща работа и ангажименти.

Ефективното изпълнение на задълженията по администриране на Съвета за наблюдение изисква значително повече време, труд и допълнителни материални ресурси. Допълнителни човешки ресурси са необходими за организиране на дейността на Съвета – свикване и провеждане на заседания, подготвяне на проекти на документи, кореспонденция с други институции, изготвяне на становища и решения, водене на протокол, публикуване на документи и др. Необходими са средства и за функциите на Съвета по насърчаване и наблюдение с цел изпълнение на приетата годишна програма на Съвета за наблюдение – командировки за оценяване на архитектурна достъпност, съставяне на специализирани тематични доклади, извършване на проучвания, организиране на кръгли маси, обучения, работни семинари и др.

Комитетът по правата на хората с увреждания към ООН в своите препоръки изрично подчертава, че държавите, ратифицирали Конвенцията за правата на хората с увреждания, следва да обезпечат финансово и материално работата на органите по мониторинг.

Омбудсманът като защитник на правата на потребителите:

В сферата на ВиК услугите, омбудсманът следи и отстоява качеството и непрекъснатостта на водоснабдителната услуга да бъдат поставени като основен приоритет във водния сектор; да има ясна процедура за прилагане на по-ниска цена на водата, когато не отговаря на нормативните изисквания за качество; да се предприемат мерки за отпускане на целева помощ за водоснабдяване на социално слаби граждани. В областта на електроснабдяването е от значение предоставяне на качествена и непрекъсната електроснабдителна услуга, а при електронните съобщителни услуги преустановяването на агресивните търговски практики. В сектор топлоснабдяване се следят промени в нормативната уредба, касаещи взаимоотношенията между топлофикационни дружества, фирмите за дялово разпределение и потребителите на топлинна енергия, както и дяловото разпределение на топлинна енергия между клиентите в сгради-етажна собственост. В областта на транспорта се предприемат действия за осигуряване на достъп до обществен превоз на жителите на малките населени места. При прехвърлянето на вземания с приоритет е създаването на правна рамка на дейността на фирмите за събиране на вземания. В сектор застрахователни услуги се следи за справедливо разпределение на застрахователните премии между лицата, които сключват застраховка „Гражданска отговорност“, така че водачите без нарушения да бъдат стимулирани и обратно - нарушителите да поемат по-голяма отговорност, а при определяне на таксата за битови отпадъци и сметосъбиране - такса за битови отпадъци да се определя според качеството и реалните разходи на предоставяните услуги.

Омбудсманът като защитник на социалните права на гражданите:

Основен дял от индивидуалните или групови сигнали, искания или жалби от граждани и пенсионерски организации, са свързани с ниските размери на получаваните пенсии и очакванията им за преизчисляване на пенсиите за осигурителен стаж и възраст. Немалък брой пенсионери засягат въпросите за разликата в размера на отпуснатите пенсии на работилите в една професия, отрасъл или бранш преди 2000 г. и към настоящия момент.

Широка обществена дискусия породила предстоящото в края на 2021 г. изплащане на пенсии от допълнителното задължително пенсионно осигуряване, както и очерталият се проблем, първите хора, засегнати от това, да получават по-нисък размер на пенсия, формирана по новия ред – от първия и втория пенсионен стълб, отколкото останалите пенсионери, получаващи пенсии само от Националния осигурителен институт.

Приоритетите в работата на институцията и препоръки за решаване на натрупалите се проблеми в тази област са:

- да се намери правен механизъм за определяне на минимален размер на пенсиите за осигурителен стаж и възраст, който да приближава или изравнява ежегодно размера на тези пенсии с линията на бедност;
- да се преизчислява периодично размерът на всички пенсии на база средния осигурителен доход за страната за предходната година;
- да се намери решение за изплащането на обезщетение за временна работоспособност, което да гарантира правото на работещите да получат своевременно и в пълен размер дължимото им се обезщетение за целия период на ползване на този отпуск;
- да не се допуска нарушаване на правата на първите осигурени лица, които ще получават пенсия за осигурителен стаж и възраст от втория пенсионен стълб;

- да се предприемат спешни действия за защита интересите на българските граждани, придобили пенсионни и осигурителни права в държави-членки на ЕС, и в частност Република Гърция.

Основният дял от постъпилите жалби, искания и сигнали от работници или служители са за неизплатени трудови възнаграждения или обезщетения. Немалко от оплакванията са от работници и служители с нарушени трудови и осигурителни права от преустановяване на работа на предприятието или внезапното му закриване, без правоприменик.

Приоритетите в работата на институцията и препоръки за решаване на натрупалите се проблеми, сред които:

- правоимащите работници и служители да получават гарантираните вземания от Фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите“ при несъстоятелност на работодателя;
- да се ограничат случаите на неизплащане или забавяне на изплащането на трудовите възнаграждения на работниците и служителите;
- да се създаде възможност НАП регулярно да предоставя на ИА ГИТ информация за работодатели, които са декларирали дължимост на осигурителни вноски, но не са ги изплатили.

Гражданите се обръщат към омбудсмана и за съдействие по отношение на затрудненията, които изпитват при трудовата си реализация. Основните оплаквания са свързани с отказ на работодателите да наемат на работа хора с експертно решение на ТЕЛК, както и хора в предпенсионна възраст или такива с липса на опит. Трудности изпитват и хората от малките населени места. Техните оплаквания са, че назначаването на работа се извършва въз основа на лични контакти или познатства между работодателя и наеманите лица, а останалите кандидати нямат перспективи за започване на работа.

Омбудсманът като защитник правото на здравеопазване:

В системата на здравеопазване все още са налице сериозни проблеми, решаването на които е задължително условие за гарантиране на правата на гражданите като пациенти и здравноосигурени лица, залегнали в Конституцията, законодателството на страната и международните договори, подписани от Република България.

Омбудсманът намира, че промените в законодателството, насочени към гарантиране на правата в здравеопазването следва да продължат, като за преодоляване на проблемите в системата, освен разбиране и съгласие за провеждането на реформи, е необходима и положителна нагласа на обществото към промените, стабилно законодателство, както и оптимизиране на разпределението на средствата и засилен контрол, в който да бъдат включени и пациентите.

Приоритетите в работата на институцията и препоръки за решаване на натрупалите се проблеми:

- обсъждане и предприемане на действия за промяна в нормативната уредба, имаща отношение към медицинската експертиза на гражданите, с които да се гарантират правата на хората с увреждания;
- предприемане на действия за окончателно преодоляване на забавянето на експертизата от Териториалните експертни лекарски комисии (ТЕЛК) и Националната експертна лекарска комисия (НЕЛК) и провеждането ѝ в разумно кратък срок;
- засилване на контрола върху дейността на лечебните заведения, при зачитане мнението и на пациентите;
- мерки за осигуряване в дългосрочен план на финансовата стабилност на държавни и общински болници, както и за кадровата им обезпеченост, с оглед гарантиране качеството на предоставяните медицински услуги;
- обсъждане на стратегия и мерки за осигуряване на достъпа на гражданите до медицинска помощ в малки и отдалечени населени места, в това число инициране създаването на дежурни кабинети;
- осигуряване на финансиране от държавата и общините на достатъчни по обем и продължителност палиативни грижи на гражданите в терминално състояние в хосписи;
- повишаване нивото на заплащане с публични средства на продължителното лечение и медицинска рехабилитация на пациенти с хронични заболявания;
- стратегия за гарантиране на достъпа на децата до медицинска помощ;
- ускорено изпълнение на дейностите, предвидени в Националната програма за насърчаването на донорството и подпомагане на трансплантациите в Република България;
- повишаване нивото на финансиране с публични средства на лекарствени продукти и медицински изделия, използвани при лечение на гражданите;
- преценка на предвидените в Кодекса за социално осигуряване ограничения за изплащане на обезщетение за гледане на болен член от семейството с приоритет за болни деца;
- предприемане на мерки за съкращаване на сроковете за възстановяване от Националната здравноосигурителна каса (НЗОК) на извършени от гражданите разходи за проведено лечение в държани от

Европейския съюз;

- обсъждане на мерки за подобряване информираността на гражданите за здравноосигурителните им права, в това число на осигуряващи се в чужбина български граждани.

Омбудсманът като защитник на правата в образованието:

Предвид ролята, която образованието има за изграждането на по-справедливо общество като предлага равни възможности на всеки човек, независимо от неговия произход и социално положение, поставихме като приоритет осигуряване правото на гражданите на достъп до качествено образование, като се:

- работи в насока за увеличаване на инвестициите за модернизиране на детските заведения и строителство на нови с цел постигане на високо качество и достъпност;
- търсят се възможности за осигуряване на безплатна образователна услуга за децата от предучилищните групи и се обмислят възможности за по-голяма държавна подкрепа;
- да се въведе задължително предучилищно обучение за 4-годишните деца в страната и паралелно с това се осигурят и алтернативни форми за отглеждането и обучението им;
- гарантира модернизиране на професионалното образование и разширяване на дуалното обучение;
- осигури система за ефективна квалификация на кадрите и увеличаване на възнагражденията им;
- да се осигури модернизация на материалната база и обезпечаване на иновативни практики в училищата в страната;
- подобряване качеството на висшето образование чрез финансиране на основата на резултати, преодоляване на дисбалансите по сектори и осигуряване приложимостта му на пазара на труда;
- обвързвани моделът на финансиране на висшите учебни заведения в по-голяма степен с оценката за качество на обучението в тях, а не с броя на студентите;
- засилване контрола на Министерството на образованието и науката върху висшите училища за спазване на Закона за висшето образование, Закона за развитие на академичния състав в Република България и на държавните изисквания;
- увеличаване разходите за научни изследвания и осигуряване държавна подкрепа за участие в проекти.

Омбудсманът като защитник на правото на собственост на гражданите:

В областта на защитата на правото на собственост на гражданите омбудсманът ще работи за:

Приемане на нормативни промени в относимата законова и подзаконова уредба, насочени към разширяване на участието на засегнатите граждани в процеса на териториално планиране и инвестиционно проектиране, от етапа на одобряване на заданията за устройствени планове за отреждане на предназначението и за допускане на строителство във вътрешноквартални пространства в жилищни комплекси.

Въвеждане на правна регулация, която да предоставя закрила на заварените свободни от застрояване пространства в жилищния комплекс и обособяването им като зелени площи за широко обществено ползване, публична общинска собственост, която не подлежи на реституция.

Омбудсманът счита, че за сближаване на позициите на групи граждани с противоречиви интереси по повод на градоустройствени решения, е необходимо да се въведат способи за социална оценка на устройствените планове на най-ранен етап от процедурите.

Намаляване на сроковете за провеждане на отчуждително-обезщетителни процедури, предвидени в чл. 208 от Закона за устройство на територията, в съответствие с изискването за съразмерност на намесата в правото на собственост по чл. 1 от Допълнителния протокол към КЗПЧ и Решение на КС № 6 от 10 юни 2014 г. по конституционно дело № 7 от 2014 г. и преразглеждане на практиката за начисляване на местен данък и такса смет за такива имоти.

Въвеждане на необходимите правила за административно обслужване по повод на законосъобразното понасяне на разходите за отстраняване на непълноти и грешки от кадастралната карта и кадастралните регистри.

Предприемане от общините на ефективни мерки в инвестиционните програми за благоустрояване, изграждане и експлоатационно поддържане на техническата инфраструктура, които да са обезпечени финансово

Прецизиране на нормативната уредба чрез разписване на конкретни и ясни хипотези на незаконно строителство при синхронизиране на ЗУТ с други нормативни актове, засягащи различните видове територии (Закон за устройството на Черноморското крайбрежие, Закон за горите, Закон за опазване на околната среда, Закон за кадастъра и имотния регистър) и обсъждане следва ли регулацията на административната намеса да отчита засегнат ли е публичен интерес от незаконния строеж или рискът е само за правната сфера на неговия собственик;.

Във връзка с констатациите за лишаване на дребните собственици от достъп до ползите от земеделската земя, което в крайна сметка ги принуждава да се разпоредят със собствеността си е необходимо законодателният процес да продължи за възстановяването на нарушения баланс на поземлените отношения и базовата справедливост при разпределяне на ползите от земеделската земя.

Възобновяване на прекъснатият процес за приемане в законодателна разпоредба за институционална подкрепа за приключване на поземлената реституция; служебно установяване на границите и служебно настаняване на правоимащите лица, за сметка на държавата, в съответствие с целта на закона за довършване на този тип реституционни процедури на земеделски земи; изпълнение на указанията на ЕСПЧ за въвеждане във вътрешното право на срокове за приключване на реституционните процедури и средство за компенсация, когато срокът не е спазен; предприемане с приоритет на целенасочени мерки за приключване на поземлената реституция в изпълнение на закона и гарантиране на правото на собственост на гражданите.

Усъвършенстване на правната уредбата на методите за оценяване при принудително отчуждаване на имоти частна – собственост за държавни и общински нужди като оценката при парично обезщетение, освен с пазарните, се съобрази и с други фактори, така, че с възприемането на комплексен подход да се гарантира запазването на качеството на живот на собствениците на отчуждените имоти и да се избегне рискът да бъдат лишени от единственото им жилище. Да се регламентират законодателно процедурите за изплащане на определените обезщетения на собствениците на отчуждени имоти и да се унифицира административната практика, за да се преустанови незаконосъобразното забавяне на плащанията и прехвърлянето на административната и финансова тежест за набавяне на документи върху отчуждените собственици.

Необходимо е също така въвеждането на стимули за идентифициране на правата на акционерите, включително при наследяване, отпадането на свързаните с това финансови разходи, надвишаващи стойността на акциите, които често демотивират собствениците на акции сами да предприемат каквито и да било действия за упражняването на правата им като акционери.

Омбудсманът като защитник за опазване на околната среда и общественото здраве

Гражданите заявяват своето недоволство поради увеличаващия се натиск на въздействия на вредни емисии с промишлен източник, и по-конкретно от изгаряне и преработване на отпадъци, производство на електрическа енергия от биомаса, кариери за добив и първична преработка на строителни материали. Инсталациите за производство на електрическа енергия от биомаса са източник на неприятни миризми и замърсяване на земеделските земи в землищата с отпадъчна вторична биомаса. Съществен е делът на колективни жалби срещу допускането на повсеместен добив и първична преработка (трошачно-пресевни инсталации) на общоразпространените полезни изкопаеми - строителни материали, с повтарящи се оплаквания за замърсяване на намиращите се в близост населени места, земеделски площи, водоизточници, с последици за деградация на цялостната жизнена среда. Посредством свои организации или чрез индивидуални жалби, жителите на различни населени места настояват за мерки срещу замърсяването на въздуха.

По повод притесненията на гражданите от ускореното внедряване на електронните съобщителни мрежи от ново поколение, но без да са достатъчно изяснени последиците от ефекта върху общественото здраве на електромагнитните излъчвания, и внесен законопроект за изменение и допълнение на Закона за устройство на територията, е отправено предложение към ресорната комисия в Народното събрание. Гражданите изискват синхронно да се създаде необходимата времева рамка като съществено условие за правно регулиране в тази област, наред с други ключови области на комплексната нормативна уредба, засягаща технологичното развитие на 5G, които изостават, а именно уредбата за оценяване и предотвратяване на здравния риск от тяхното въздействие. Ефектът върху човешкото здраве от разгръщането на мрежите от пето поколение е област, която все още предстои да бъде изследвана с оглед стратегията на ЕС за тяхното внедряване.

Омбудсманът в защита на правото на здравословна и благоприятна околна среда, омбудсманът ще работи в подкрепа на гражданите за адекватен контрол върху индустриалното замърсяване на въздуха, водите и почвите в следните насоки:

- законодателни решения с оглед да не се допуска засягане на основното право на гражданите на здравословна и благоприятна жизнена среда по повод на издаване на разрешения за превантивен контрол и контрол по време на експлоатацията на индустриални предприятия, представляващи източник на вредни емисии;
- финансовите стимули за производство на енергия от биомаса като услуга в интерес на обществото да бъдат нормативно обвързани със спазване на екологичните изисквания и устройствена защита на жизнената среда в населените места;

- въвеждане на ограничения за териториалния обхват на добива за избягване на съпътстващия риск от засягане на питейното водоснабдяване на населението поради нарушаване на подземните водни тела при добив на строителни материали, независимо дали формално е била определена санитарно-охранителна зона на водоизточника;

- да се прилагат предвидените в Закона за подземните богатства мерки за регулиране на натоварването на територията за добив на инертни материали в различни райони на страната.

Омбудсманът за промени на кооперативния/дружествения модел на управление на горските ревири:

Моделът на горовладелски кооперации и граждански дружества за съвместно управление и стопанисване, установен след реституцията от 2000 г., е довел до обезлесяване и деградация на горите и не е възможно да бъде коригиран при действащата законова уредба. Омбудсманът констатира, че Концепцията за многофункционалното и устойчиво управление на горските екосистеми е възприета с целите на Закона за горите от 2011 г., но правно-организационната форма за стопанисване на този вид ценни територии е останала непроменена. Ето защо препоръката на омбудсмана е за предприемане на мерки за по-добро управление на горските ревири, включително чрез нормативни промени в организацията на стопанисване.

Омбудсманът в подкрепа на пчеларите:

Случаите на масово отравяне на пчели, като резултат от употребата в земеделието на пестициди от ново поколение са регистрирани в редица райони в страната. Режимът на контролирана употреба на неоникотиноидни продукти съгласно заповеди на министъра на земеделието, храните и горите, е недостатъчен за опазване на пчелите и пчелните семейства. Възлагането върху потърпевшите на тежестта на доказване на третираната с пестициди растителност и загиналите пчели, представлява пречка за достъп до правосъдие в случаите на подмор при пчелите. С позицията си омбудсмана се присъединява към широката обществената загриженост и подкрепя създаването на Национален консултативен съвет по пчеларство като форма на обществен диалог за опазване на пчелите и осигуряване на жизненоважни екосистемни услуги.

След изпратена препоръка, Министерството на земеделието, храните и горите информира, че на пострадалите се отпускат средства по схемата *de minimis*. Съюзът на българските пчелари и Обединен български пчеларски съюз са поканени и участват в консултациите на Доклада за екологична оценка на проекта за актуализация на Национален план за действие за устойчива употреба на пестициди в Република България.

И в бъдеще омбудсмана ще защитава правото на гражданите да живеят в чиста и благоприятна околна среда, която гарантира здравето и живота им.

Визия за развитието на политиката (не е приложимо за функционалните области)

Стратегическа и оперативни цели:

- 1.Българските граждани пълноценно да упражняват правата си.***
- 2.Спазване на високи стандарти на поведение на българската администрация.***
- 3.Активен граждански контрол върху органите на властта.***
- 4.Изградено доверие между гражданите и администрацията.***

Визия за развитието на политиката (не е приложимо за функционалните области)

Стратегическа и оперативни цели

Полза/ефект за обществото от провежданата политика (не е приложимо за функционалните области) и/или очакваните резултати от изпълняваните задачи в съответната функционална област

Взаимоотношения с други институции, допринасящи за изпълнение на политиката

Показатели за полза/ефект и целеви стойности (не е приложимо за функционалните области)

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ЦЕЛЕВИ СТОЙНОСТИ				
<i>Ползи/ефекти:</i>		Целева стойност		
Показатели за изпълнение	Мерна единица	Бюджет 2021 г.	Прогноза 2022 г.	Прогноза 2023 г.
1.Нарастване броя на жалби и сигнали от граждани	Бр.	13500	14000	14200
2.Брой приключили жалби	Бр.	13500	14000	14200

IV. ОСНОВНИ ПАРАМЕТРИ НА ПРОЕКТОБЮДЖЕТА ЗА 2021 Г. АКТУАЛИЗИРАНАТА ПРОГНОЗА ЗА 2022 И 2023 Г.

Омбудсмана не генерира приходи. Институцията не извършва стопанска дейност.

Описание на разходите

Код*	ФУНКЦИОНАЛНИ ОБЛАСТИ И БЮДЖЕТНИ ПРОГРАМИ (Отчет 2018 г.) (в хил. лв.)	Консолидирани разходи			Ведомствени разходи			Администрирани разходи		
		Общо разходи	По бюджета на ПРБ	По други бюджети и сметки за средства от ЕС	Общо ведомствени	По бюджета на ПРБ	По други бюджети и сметки за средства от ЕС	Общо администрирани	По бюджета на ПРБ	По други бюджети и сметки за средства от ЕС
4000.00.00	Общо разходи	3001	3001	0	3001	3001	0	0	0	0
4000.01.00	Функционална област „Защита правата на гражданите“	3001	3001	0	3001	3001	0	0	0	0
4000.01.01	Бюджетна програма „Застъпничество и защита на правата и свободите на гражданите“	3001	3001	0	3001	3001	0	0	0	0

*Класификационен код съгласно РМС № 485 от 16 юли 2020 г.

Забележка: Отчетните данни за 2018 г. следва да са съотнесени към действащата класификация съгласно РМС № 485 от 2020 г. с оглед проследяване на промените и тенденциите при изпълнението на съответната бюджетна програма. За Сметната палата, определена да прилага програмен формат на бюджет с бюджетната процедура за 2021 г., отчетните данни за 2018 г. в частта на разходите по бюджета на ПРБ следва да са съотнесени към идентифицираните от нея функционални области и бюджетни програми, като същите следва да се посочат и в приложение № 2.

Само в случай, че за отчетния период са извършвани разходи по области на политики/функционални области и бюджетни програми, които не могат да бъдат съотнесени към областите на политики/функционалните области и бюджетните програми съгласно РМС № 485 от 2020 г. (например при структурни и функционални промени, засягащи бюджетните организации, когато техни функции и дейността са излезли от системата на ПРБ), то тогава се посочват и области на политики/функционални области и бюджетни програми, утвърдени с действащата класификация за отчетния период.

Код*	ФУНКЦИОНАЛНИ ОБЛАСТИ И БЮДЖЕТНИ ПРОГРАМИ (Отчет 2019 г.) (в хил. лв.)	Консолидирани разходи			Ведомствени разходи			Администрирани разходи		
		Общо разходи	По бюджета на ПРБ	По други бюджети и сметки за средства от ЕС	Общо ведомствени	По бюджета на ПРБ	По други бюджети и сметки за средства от ЕС	Общо администрирани	По бюджета на ПРБ	По други бюджети и сметки за средства от ЕС
4000.00.00	Общо разходи	3019,2	2922,2	97	3019,2	2922,2	97	0	0	0
4000.01.00	Област на политика/функционална област „Защита правата на гражданите“	3019,2	2922,2	97	3019,2	2922,2	97	0	0	0
4000.01.01	Бюджетна програма „Застъпничество и защита на правата и свободите на гражданите“	3019,2	2922,2	97	3019,2	2922,2	97	0		0

*Класификационен код съгласно РМС № 485 от 16 юли 2020 г.

Забележка: Отчетните данни за 2019 г. следва да са съотнесени към действащата класификация съгласно РМС № 485 от 2020 г. с оглед проследяване на промените и тенденциите при изпълнението на съответната бюджетна програма. За Сметната палата, определена да прилага програмен формат на бюджет с бюджетната процедура за 2021 г., отчетните данни за 2019 г. в частта на разходите по бюджета на ПРБ следва да са съотнесени към идентифицираните от нея функционални области и бюджетни програми, като същите следва да се посочат и в приложение № 2.

Само в случай, че за отчетния период са извършвани разходи по области на политики/функционални области и бюджетни програми, които не могат да бъдат съотнесени към областите на политики/функционалните области и бюджетните програми съгласно РМС № 485 от 2020 г. (например при структурни и функционални промени, засягащи бюджетните организации, когато техни функции и дейността са излезли от системата на ПРБ), то тогава се посочват и области на политики/функционални области и бюджетни програми, утвърдени с действащата класификация за отчетния период.

Код*	ФУНКЦИОНАЛНИ ОБЛАСТИ И БЮДЖЕТНИ ПРОГРАМИ (Закон 2020 г.) (в хил. лв.)	Консолидирани разходи			Ведомствени разходи			Администрирани разходи		
		Общо разходи	По бюджета на ПРБ	По други бюджети и сметки за средства от ЕС	Общо ведомствени	По бюджета на ПРБ	По други бюджети и сметки за средства от ЕС	Общо администрирани	По бюджета на ПРБ	По други бюджети и сметки за средства от ЕС
4000.00.00	Общо разходи	3363,9	3363,9	0	3363,9	3363,9	0	0	0	0
4000.01.00	Област на политика/функционална област „Защита правата на гражданите“	3363,9	3363,9	0	3363,9	3363,9	0	0	0	0
4000.01.01	Бюджетна програма „Застъпничество и защита на правата и свободите на гражданите“	3363,9	3363,9	0	3363,9	3363,9	0	0	0	0

*Класификационен код съгласно РМС № 485 от 16 юли 2020 г.

Код*	ФУНКЦИОНАЛНИ ОБЛАСТИ И БЮДЖЕТНИ ПРОГРАМИ (Бюджет за 2021 г.) (в хил. лв.)	Консолидирани разходи			Ведомствени разходи			Администрирани разходи		
		Общо разходи	По бюджета на ПРБ	По други бюджети и сметки за средства от ЕС	Общо ведомствени	По бюджета на ПРБ	По други бюджети и сметки за средства от ЕС	Общо администрирани	По бюджета на ПРБ	По други бюджети и сметки за средства от ЕС
4000.00.00	Общо разходи	3639,2	3639,2	0	3639,2	3639,2	0	0	0	0
4000.01.00	Област на политика/функционална област „Защита правата на гражданите“	3639,2	3639,2	0	3639,2	3639,2	0	0	0	0
4000.01.01	Бюджетна програма „Застъпничество и защита на правата и свободите на гражданите“	3639,2	3639,2	0	3639,2	3639,2	0	0	0	0

*Класификационен код съгласно РМС № 485 от 16 юли 2020 г.

Код*	ФУНКЦИОНАЛНИ ОБЛАСТИ И БЮДЖЕТНИ ПРОГРАМИ (Прогноза за 2022 г.) (в хил. лв.)	Консолидирани разходи			Ведомствени разходи			Администрирани разходи		
		Общо разходи	По бюджета на ПРБ	По други бюджети и сметки за средства от ЕС	Общо ведомствени	По бюджета на ПРБ	По други бюджети и сметки за средства от ЕС	Общо администрирани	По бюджета на ПРБ	По други бюджети и сметки за средства от ЕС
4000.00.00	Общо разходи	3639,2	3639,2	0	3639,2	3639,2	0	0	0	0
4000.01.00	Област на политика/функционална област „Защита правата на гражданите“	3639,2	3639,2	0	3639,2	3639,2	0	0	0	0
4000.01.01	Бюджетна програма „Застъпничество и защита на правата и свободите на гражданите“	3639,2	3639,2	0	3639,2	3639,2	0	0	0	0

*Класификационен код съгласно РМС № 485 от 16 юли 2020 г.

Код*	ФУНКЦИОНАЛНИ ОБЛАСТИ И БЮДЖЕТНИ ПРОГРАМИ (Прогноза за 2023 г.) (в хил. лв.)	Консолидирани разходи			Ведомствени разходи			Администрирани разходи		
		Общо разходи	По бюджета на ПРБ	По други бюджети и сметки за средства от ЕС	Общо ведомствени	По бюджета на ПРБ	По други бюджети и сметки за средства от ЕС	Общо администрирани	По бюджета на ПРБ	По други бюджети и сметки за средства от ЕС
4000.00.00	Общо разходи	3639,2	3639,2	0	3639,2	3639,2	0	0	0	0
4000.01.00	Област на политика/функционална област „Защита правата на гражданите“	3639,2	3639,2	0	3639,2	3639,2	0	0	0	0
4000.01.01	Бюджетна програма „Застъпничество и защита на правата и свободите на гражданите“	3639,2	3639,2	0	3639,2	3639,2	0	0	0	0

*Класификационен код съгласно РМС № 485 от 16 юли 2020 г.

Описание на финансирането на консолидираните разходи

Финансиране на консолидираните разходи, обхванати в програмния бюджет (хил. лв.)	Бюджет 2021 г.	Прогноза 2022 г.	Прогноза 2023 г.
Общо консолидирани разходи:	3639,2	3639,2	3639,2
Общо разчетено финансиране:			
От бюджета на ПРБ	3639,2	3639,2	3639,2
От други бюджети и сметки за средства от ЕС, в т.ч. от:			
• Централен бюджет, в т.ч.:			
Държавни инвестиционни заеми			
• Сметки за средства от Европейския съюз (СЕС на НФ и на ДФЗ)			
• Други програми и инициативи, по които Република България е страна-партньор, за които се прилага режимът на сметките за средства от Европейския съюз			
• Други програми и други донори по бюджета на ПРБ			
• Други бюджетни организации, включени в консолидираната фискална програма			
• Други			

V. ОПИСАНИЕ НА БЮДЖЕТНИТЕ ПРОГРАМИ И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ ПО ВЕДОМСТВЕНИ И АДМИНИСТРИРАНИ РАЗХОДИ

4000.01.01 БЮДЖЕТНА ПРОГРАМА „ЗАСТЪПНИЧЕСТВО И ЗАЩИТА НА ПРАВАТА И СВОБОДИТЕ НА ГРАЖДАНИТЕ”

(класификационен код и наименование на бюджетната програма)

Цели на бюджетната програма: Създаване на условия и осигуряване на възможности за защита на правата и свободите на българските граждани в обществена и институционална среда. Застъпване за правата на гражданите, когато те са застрашени или нарушени от държавните и общинските органи и техните администрации, от лицата, на които е възложено да предоставят обществени услуги, както и от частноправни субекти. Насърчаване на гражданските права в съответствие със стандарта на работа на организациите за защита на човешките права.

Целеви стойности по показателите за изпълнение

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ	Целева стойност			
4000.01.01 Бюджетна програма „Застъпничество и защита на правата и свободите на гражданите”				
Показатели за изпълнение	Мерна единица	Бюджет 2021 г.	Прогноза 2022 г.	Прогноза 2023 г.
1. Нарастване броя на жалбите и броя на гражданите, търсещи съдействие от омбудсмана в последните 3 години (2021, 2022 и 2023 г.)	Бр.	13500	14000	14200
2. Полученият статут „А“ на ООН за правозащитен орган през април 2019 г., дава възможност на институцията на омбудсмана да участва и да изразява позиция в заседанията на всички комитети по правата на човека на ООН, както и в Съвета по правата на човека	Бр.	7	10	12

Външни фактори, които могат да окажат въздействие върху постигането на целите на програмата

Промяна в административни структури на държавни институции, промяна в законодателството, неприемане на направени законодателни предложения и препоръки на омбудсмана.

Информация за наличността и качеството на данните

Изготвяне на предложения за законопроекти, които се внасят в Народно събрание, предоставяне на становища по внесени законопроекти.

Предоставяни по програмата продукти/услуги (ведомствени разходни параграфи)

Омбудсманът защитава правото на гражданите да живеят в чиста и благоприятна околна среда, която гарантира здравето и живота им. Институцията на омбудсмана приема жалби и сигнали от гражданите, консултира ги и съдейства пред другите институции за решаване на проблемите; изработва предложения за промени в съществуващи закони, разработва законопроекти с цел осъществяване на функциите си за защита правата и свободите на хората и опазване на обществените интереси.

С краткия анализ, който направихме по-горе за целите и очакванията от дейността на институцията на омбудсмана, се налага изводът, че за да се справим със сериозните предизвикателства за защита на правата на българските граждани и да постигнем целите, които си поставяме, е наложително да разполагаме с достатъчно финансови средства и висококвалифициран човешки потенциал.

Наред с това, за да развием цялостната си дейност в условия на достатъчно технически, човешки и финансов ресурс и да сведем до минимум риска за съществени пропуски, категорично считаме, че на институцията Омбудсман на Република България и през следващите години в средносрочен план, са необходими допълнителни бюджетни средства.

С промяната в Закона за омбудсмана правомощията на институцията по отношение на частноправните субекти се увеличиха допълнително, както и с оглед получения статут „А“ от ООН за правозащитен орган. Постоянна наша задача е да увеличаваме капацитета на институцията с човешки ресурс с висок професионализъм, опит и отговорност, който да отговаря на висотата на проблемите за защита правата на българските граждани и в частност детето на Република България.

Организационни структури, участващи в програмата

Отговорност за изпълнението на програмата носи омбудсмана на Република България.

Бюджетна прогноза по ведомствени и администрирани разходни параграфи на програмата (в хил. лв.)

№	4000.01.01 Бюджетна програма „Застъпничество и защита на правата и свободите на гражданите” (класификационен код и наименование на бюджетната програма)	Отчет 2018***	Отчет 2019***	Закон 2020	Бюджет 2021 г.	Прогноза 2022 г.	Прогноза 2023 г.
	1	2	3	4	5	6	7
I.	Общо ведомствени разходи:	3001,0	3019,2	3363,9	3639,2	3639,2	3639,2
	Персонал	1895,3	2089,3	2252,9	2478,2	2478,2	2478,2
	Издръжка	1057,3	914,5	1060,0	1090,0	1090,0	1090,0
	Капиталови разходи	48,4	15,4	51,0	71,0	71,0	71,0
1	Ведомствени разходи по бюджета на ПРБ:	3001,0	3019,2	3363,9	3639,2	3639,2	3639,2
	Персонал	1895,3	2089,3	2252,9	2478,2	2478,2	2478,2
	Издръжка	1057,3	914,5	1060,0	1090,0	1090,0	1090,0
	Капиталови разходи	48,4	15,4	51,0	71,0	71,0	71,0
2	Ведомствени разходи по други бюджети и сметки за средства от ЕС	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
II.	Администрирани разходни параграфи по бюджета на ПРБ**	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
III.	Администрирани разходни параграфи по други бюджети и сметки за средства от ЕС**	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
	Общо администрирани разходи (II.+III.):	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
	Общо разходи по бюджета (I.+II.):	3001,0	3019,2	3363,9	3639,2	3639,2	3639,2
	Общо разходи (I.+II.+III.):	3001,0	3019,2	3363,9	3639,2	3639,2	3639,2
	Численост на щатния персонал	62	60	76	76	76	76
	Численост на извънщатния персонал	1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

* Разшифровка на ведомствените разходи по други бюджети и сметки за средства от ЕС по бюджетната програма според целта, основанието/характера им и източника на финансиране

** Описание на администрираните разходни параграфи по програмата, вкл. проектите

*** Отчетните данни за 2018 и 2019 г. следва да са съотнесени към действащата класификация съгласно РМС № 485 от 2020 г. с оглед проследяване на промените и тенденции при изпълнението на съответната бюджетна програма.